

Kirja-arviot

DAG ANCKAR, ERIK DAMGAARD & HENRY VALEN (red.): **Partier, ideologier, väljare**. En antologi. Meddelanden från stiftelsen för Åbo Akademi forskningsinstitut NR 77. Åbo 1982. 263 s.

Valtiefielijöiden 7. pohjoismainen kongressi, joka järjestettiin Turussa 17—19. 8. 1982, jakautui 11 työryhmään. Yhdessä näistä käsiteltiin teemaa »puolueet, ideologiat, valitsijat». Aiheesta jätettiin 25 paperia ja niistä on nyt — kiitettävän nopeasti — kahdeksan koottu antologiaksi, jonka vielä Dag Anckar, työryhmän puheenjohtaja ja arvattavasti koko julkaisuhankkeen puuhamies, on varustanut johdanto-osalla.

Työryhmän yleinen aihealue — puolueet, ideologiat, valitsijat — on sikäli kiitollinen ja luonteva, että kaikki komponentit liikkuvat samalla ulottuvuudella. Kysymyksessä on valtio-opin perinteinen tutkimusalue ja ensinäkemältä voi tuntua siltä, että sitä on kyllästymiseen saakka koluttu. Mutta nyt eletään renessanssin aikaa: 1960-luvulla alkoi kehitysvaihe, joka on tuonut puolueet poliittikassa ja yhteiskunnassa uudella tavalla esiin ja samalla on tullut uutta sävyä sekä ideologioihin että valitsijoiden käyttäytymiseen.

Esiteltävän antologian artikkelit hajautuvat ongelmiltaan ja havaintoaineistoiltaan siinä määrin, ettei teoksesta ole mahdollista laatia tavanomaista kirja-arvostelua eikä koota synteesinomaisesti sen osia edes karkeaksi kokonaiskuvaksi. Niinpä on tyydyttävä informaation välittämiseen. Kolmesta keskeisestä komponentista saavat eniten raporteissa huomiota valitsijoiden rooli (kenties perinteisesti tuttu alueena) ja puolueiden sisäinen elämä (ilahduttavaa poliittisen demokratian juuriston kannalta), kun taas ideologioihin puututaan vain ohimennen (ehkä menossa oleva labiili vaihe tekee tutkijat epävarmoiksi). Antologian mahdollista lähdekäyttöä silmälläpitäen jäljennettäköön tähän raporttien olennaiset näkökulmat ja empiriat: puolueiden sisäinen hallinto ajan

paineissa (Tanska erityisesti 1970-luvulla), puolueorganisaation yhteys vaalitulokseen (tutkimusstrategia organisaation, yksilön ja kontekstin yhteydestä yleisesti ja Norjan puolueoloissa toisen maailmansodan jälkeen), puoluejohdon ja kentän suhteet puoluekokousaloitteiden valossa (SDP 1975), yhteiskuntaluokka kunnallisvaaliehdokkaiden nimeämisessä (Norjan Sosialistinen Kansanpuolue 1963—1971), etninen ja poliittinen mobilisaatio (suomenruotsalaisten äänestyskäyttäytyminen 1907—1979), ideologian ja puoluevalinnan yhteys (Tanskassa 1979), valitsijoiden asennoituminen sosiaalipoliittikkaan (luokkateorian näkökulmasta, Tanskassa 1969—1979) sekä poliittisen ekologian logiikka (metodiikkaa, empiriaa 16 Euroopan maan 100 puolueesta 1944—1980).

Ottaen huomioon sen murroksen, jonka keskellä poliittiset järjestelmät ovat parin vuosikymmenen ajan eläneet, olisi odottanut raporteissa käsiteltävän laaja-alaisemmin ja kokonaisvaltaisemmin puolueiden, ideologioiden ja valitsijoiden keskinäisiä yhteyksiä ja nimenomaan tässä suhteessa tapahtuneita muutoksia. Onneksi paperien laatijat lähes poikkeuksetta käsittelevät juuri viimeaikaista kehitystä, mutta ajan haasteiden kannalta perspektiivi on riittävän avara vain Erik Damgaardin ja Ole P. Kristensenin analyysissa Tanskan puoluejärjestelmän sisäisestä tilasta ja toimintaympäristöstä vastikään/nyt/ja vastedes (Party Government Under Pressure). Ilmeisesti tanskalainen valtio-oppi on tällä alalla ehtinyt Pohjoismaissa pisimmälle, sillä myös Mogens N. Pedersen on moniulotteisesti käsitellyt sikäläisen puoluejärjestelmän muuntumista (The Breakdown of a »Working Multiparty System»?, 1981). Antologiassa laajentaa tarkastelukulmaa tähän suuntaan Dag Anckarin, luonteeltaan käsiteanalyttinen ja teoreettinen johdantoartikkeli, jossa hän saattaa puolueet, ideologiat ja valitsijat — myös historiallisesti — vuorovaikutussuhteeseen. Valitettavasti mainio teksti jää irralliseksi teoksen muus-

ta sisällöstä. Sopii vain kysyä, missä määrin antologian teoreettinen anti olisi lisääntynyt, jos raporttien laatijoilla olisi ollut käytävissään Anckarin preferenssikehys.

Suomalaiset politologit ja asianharrastajat ovat monessa yhteydessä voineet tutustua kokoomateokseen kirjoittaneiden »varttuneiden tieteenharjoittajien» (Ole Borre, Kenneth Janda) tuotantoon, mutta heidän rinnallaan pääsevät nyt julkisuuteen nuoremmat tutkijat, useimmat alansa opettajia, jotka toivottavasti rohkaistuvat tulevissa töissään tarttumaan myös muutoksen yleiseen kuvaamiseen ja selittämiseen. Tieteenharjoittajia tarvitaan luomaan kuvaa siitä, mitä puolue-, ideologia- ja vaaliken- tässä on uusimman sukupolven aikana tapahtunut. Viimeaikainen kehitysvaihe on saattanut tavalliset kansalaiset, jopa poliittisen elämän tarkkailijat hämmennyksiin. Äärimmäisluulojen ja -väitteiden (valitsijat ovat menettäneet valtansa puolueille/ ideologiat ovat kuolleet, mikään ei ole muuttunut) vastapainoksi kaivataan tosi- asiatieta.

Onni Rantala